

Oponentský posudek disertační práce Mgr. Zdenko Širka

Horizons of Human Understanding and Transcendence (357 str.),

Předloženo r. 2015 k obhajobě na Evangelické teologické fakultě
Univerzity Karlovy v Praze

Téma a zaměření:

Podtitul téma charakterizuje téma práce vedené prof. I. Noble: *Gadamer in Dialogue with Modern Orthodox Hermeneutics*. Jde o srovnání Gadamerovy hermeneutiky, jak je prezentována v jeho díle *Wahrheit und Methode* s pravoslavnou hermeneutikou a pravoslavnou teologií vůbec. Nejde jen o srovnání dvou fenomenů spojených pojmem hermeneutika, ale i o zhodnocení jejich konkrétního dotyku, tj. interpretaci západní hermeneutiky (počínaje Schleiermacherem, zejména však hermeneutiky Gadamerovy) v dílech pravoslavných teologů současnosti, zejména A. Loutha a A. E. Kattana.

Gadamerova hermeneutika je výkladem jedinečných událostí a vztahů zachycených textem v jejich dějinné podobě jako součásti tradice. Vykladač přistupuje k textu s předběžným pochopením, zaujatě, ale tím že své zaujetí přiznává, dovede je i reflektovat. V procesu interpretace setkává se skutečností, která jeho životní zkušenost přesahuje, transcenduje.

Pravoslavná hermeneutika je dílem společenství, koinonie. Přesah textu interpretuje především prizmatem patristické teologie a od ní odvozené exegeze.

Popis práce:

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. První je popis hermeneutiky H. G. Gadamera, druhá hermeneutiky v současném pravoslaví.

První začíná pojednáním o zdrojích Gadamerovy hermeneutiky od Platóna přes Kanta po Heideggera, pokračuje popisem rozvinutí Gadamerova hermeneutického projektu „Principů filozofické hermeneutiky“ (původní název díla *Wahrheit und Methode*, verze z 1956) jakožto analýzy vztahu bytí a jazyka. V dalším oddíle věnovaném kritice Gadamera se soustřeďuje především na P. Ricoeura a zjišťuje, že nejde o protichůdné, ale spíše o komplementární projekty, které spojuje dialektika vztahu jedince a celku i historického charakteru lidského bytí a jazyka. Ta relativizuje některé nároky historické kritiky. Následuje přehled Gadamerova přínosu: Bytí ve své dialektice je prostředím, do něhož se inkarnuje transcendence. Tolze rozpoznat ve chvíli, kdy horizont textu a čtenáře (vykladače) splynou. Gadamerova hermeneutika inspirovala teologickou hermeneutiku, včetně biblické exegeze.

Druhá část, věnovaná moderní pravoslavné hermeneutice, pojednává o návratu k patristice a jejímu výkladu Písma a dále o nové etapě reprezentované

„Pravoslavnou konferencí o hermeneutické teologii“ z roku 1972, například o přínosu S. Agouridese a N. Nissiotise. Prostředí SRC tak umožnilo kontakt mezi západní a pravoslavnou teologickou tradicí. Dílo Ch. Jannarasea jiných je dokladem tohoto obnovení dialogu. Potom již přichází výklad o pojetí Gadamera a současném pravoslaví: W. Louth se s ním shoduje v kritice pozitivismu západní vědy, A. E. Kattan pozitivně hodnotí aktivní roli interpreta. Další pravoslavná diskuse se týká vztahu Písma a tradice, konkrétně tradice jako druhého předmětu interpretace. To je zdůvodněno rolí církve jako duchovního prostředí, které tradicí žije a vytváří tak příležitost k splynutí horizontů, k setkání s Bohem.

Tento můj referát je nejen shrnutím ale i jistou interpretací předložené disertace,

Hodnocení:

Jde o mimořádně poctivou a kvalifikovanou práci, jak co do způsobu, kterým je pojednáváno významné pole dialogu mezi západní teologií a filozofií na jedné a pravoslavnou teologií na druhé straně. Autor zná nejen významné autoru z obou stran, ale je dobře seznámen s celou současnou hermeneutickou diskusí. Jeho závěry jsou opatrné a přesvědčivé.

Konkrétní výtky uvedl ve svém posudku prof. Kattan. Sám se soustředím jen na základní problém. V poslední době se jakýkoli sekundární text z oblasti humanitních věd nebo teologie, jehož funkce není zřetelná, označí jako hermeneutika nebo hermeneutický. Předložená práce je přínosem už proto, že autor ví, o čem mluví. Navíc ukazuje význam tradice, kterou protestantismus podceňuje.- Přesto někdy není jasné, zda například patristická hermeneutika znamená způsob, kterým Otcové vykládají text Písma, nebo to, jak my dnes prostřednictvím jejich spisů vykládáme základní věroučné články. Jinak řečeno: Bude potřeba odlišit hermeneutiku coby teorii exegeze od konkrétní exegeze biblických textů na jedné a od systematické teologické reflexe na druhé straně. Víím, že k jednoznačným závěrům lze dospět až poté, co jsme se seznámili s diskusí a komplexně ji vyhodnotili. Takový závěr Z. Š. zatím jen naznačil. U tak závažného tématu je i to významný přínos této práce., kterou jednoznačně doporučuji k obhajobě.

Petr Pokorný

Zderaz 17.7.2015